

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3203/2021. (V. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.626/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben – a kérelem hiánypótlási felhívásra történt kiegészítése szerint – a Kúria Pfv.IV.21.626/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozással. Utalt továbbá az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 8. cikk (1) bekezdése és 13. cikke sérelmére.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállását a bírósági ítéletek a következőképpen foglalták össze. Az indítványozó mint nagyszülő szoros kapcsolatot ápolt 2008-ban született unokájával, 2014 elején azonban a gyermek szüleinek élettársi kapcsolata megromlott, és az anya más településre költözött. A szülők közötti kapcsolattartásra és gyermekelhelyezésre irányuló peres eljárástól függetlenül az indítványozó mint nagyszülő 2014. április 18-án kérelmet terjesztett elő az unokájával történő kapcsolattartás rendezése érdekében, de a gyámhivatal által egyesség érdekében kitűzött két meghallgatás nem vezetett eredményre. 2014. augusztus 14-én egy másik gyámhivatalt jelöltek ki az eljárásra, amely szabályozta a nagyszülői kapcsolattartást, ám az anya fellebbezése nyomán a másodfokú hatóság a döntést megsemmisítette, és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte. Az elsőfokú gyámhatóság a megismételt eljárásban 2015. szeptember 29-én hozott határozatával a nagyszülői kapcsolattartás szabályozására vonatkozó kérelmet elutasította. A határozat ellen az indítványozó fellebbezést terjesztett elő, az iratok a másodfokú hatósághoz 2015. december 15-én érkeztek meg. A másodfokú hatóság végül az elsőfokú határozatot 2017. január 3-án hozott döntésével helybenhagyta. A közigazgatási eljárásban 2015. április 8. és 2015. szeptember 29., illetve 2015. december 15. és 2017. január 3. között inaktív idők voltak.
- [3] Az indítványozó 2016. november 8. napján személyiségi jogi pert indított annak megállapítását kérve, hogy a kormányhivatal megsértette a családi és magánélethez való jogát, a kapcsolattartás jogát, a tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint a jogorvoslathoz való jogát azzal, hogy nem gondoskodott a kiskorú unokájával való a kapcsolattartásának rendezéséről és túllépte az eljárási határidőket. Az eljárás elhúzódása és az alperes elégtelen intézkedései miatt – például a kereset benyújtásának napjáig érdemben nem bírálták el a fellebbezését – nem tudta az unokájával való a zavartalan kapcsolattartáshoz fűződő jogát gyakorolni.
- [4] Az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék 21.P.20.049/2017/13. számú ítéletével a tisztességes eljáráshoz való jog tekintetében elutasította a keresetet, megállapítva, hogy az eljárási késedelem nem eredményez személyiségi jogsértést. Ezzel szemben a bíróság a családi és magánélethez, valamint a kapcsolattartáshoz való jog sérelmét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:42. § (1) bekezdése alapján megállapíthatónak tartotta: az alperes azon mulasztásával, miszerint késedelmesen, a törvényi határidőket megszegve intézte a felperes nagyszülői kapcsolattartás rendezése iránti kérelmét, megsértette a családi és magánélethez való személyiségi jogát, aki ezért sérelemdíjra jogosult.
- [5] A Fővárosi Ítéletábla 32.Pf.20.412/2018/10-II. számú másodfokú ítéletében az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit azzal a pontosítással hagyta helyben, miszerint a felperes családi és magánélethez való joga általa sérült, hogy a 2014. április 18. napján kelt nagyszülői kapcsolattartás rendezése iránti kérelme kapcsán a fellebbezési eljárást észszerű időn belül nem fejezték be.
- [6] A felülvizsgálati jogkörben eljáró Kúria rámutatott, hogy elkülönítetten kell kezelni a tisztességes eljárás követelményének és a személyhez fűződő jogoknak a sérelmét. Az eljárás elhúzódásával, az észszerű határidőt

meghaladó, késedelmes ügyintézésrel okozott jogsérelmek a tisztességes eljáráshoz fűződő eljárási alapjog keretén belül vizsgálhatók. Az, hogy a hatóság családi kapcsolattartás szabályozása tárgyában indult ügyben intézkedik indokolatlanul késedelmesen, fokozza az eljárás elhúzódásával okozott jogsérelem súlyosságát, ez azonban önmagában nem értékelhető személyiségi jogsérelemként. A gyakorlat szerint a jogszabályi határidő elmulasztása a fél személyhez fűződő joga megsértésének megállapítására csak akkor ad alapot, ha az eljárási szabálysértést a „fél személyiségének lényegét alkotó ismérvek” miatt követték el. Jelen esetben viszont nem lehetett megállapítani, hogy „az alperes a felperes személyiségének lényegét alkotó valamely tulajdonság vagy ismérv miatt bírálta el a kérelmet ésszerű határidőt meghaladóan”. Az ügyintézési késedelem miatt a személyhez fűződő jog megsértését tehát a Kúria nem találta megállapíthatónak, ezért a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a személyhez fűződő jogok megsértése iránti keresetet elutasította. A Kúria rámutatott arra is, hogy mivel az elsőfokú bíróság a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének megállapítására irányuló keresetet elutasította, és az ítélet e rendelkezése fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett, így a felülvizsgálati eljárásban a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmének vizsgálatára a Kúria nem térhetett át.

- [7] Az indítványozó ezt követően előterjesztett alkotmányjogi panaszában előadta, hogy a családi és magánélet tiszteletben tartásához való jog sérelmét jelenti, ha „ezen jogot biztosítani köteles hatóság adott esetben nem teszi meg az ezen jog biztosítása érdekében szükséges hatékony intézkedéseket”, a hatékonyság pedig nem választható el az intézkedés gyorsaságától, a döntést ésszerű időn belül kell meghozni, különben a családi szálak helyrehozhatatlanul szétszakadhatnak. Súlyosan *contra legem* jogalkalmazásnak minősül az a hivatkozás, miszerint a jogsértés megállapításának feltétele, hogy azt „az eljáró hatóságok kifejezetten a fél személyiségének lényegét alkotó valamely tulajdonsága miatt – rövidebben: bosszúból, unszimpatióból stb. – követik el”. Továbbá az indítványozó szerint az adott jogkérdésre vonatkozó jogi normákkal ellentétes a Kúria azon hivatkozása is, hogy azért nem lehetett vizsgálni a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével okozott nem vagyoni sérelmet, mert az indítványozó nem fellebbezte meg jogsértés megállapításának elsőfokon történt elutasítását. A Kúria „teljességgel félreértette – illetve valójában egyáltalán nem értette – az elsőfokú ítélet indokait éppúgy, mint az azt helyben hagyó másodfokú ítélet indokait sem, így [...] nem állt módjában [...] eleget tenni az adekvát indoklás kötelezettségének, aminek a teljes hiánya az esetünkben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogom alaptörvényellenesség szintjét elérő sérelmét valósítja meg” – hangzik a kérelem. Tehát az indítványozó szerint a Kúria az indokolási kötelezettség megsértésével és az adott jogi normák figyelmen kívül hagyásával utasította el a keresetet.
- [8] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben a következőket lehetett megállapítani.
- [9] 2.1. Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtották be: a rendelkezésre álló elektronikus letöltési igazolás szerint a Kúria Pfv.IV.21.626/2018/5. számú ítéletét 2020. április 27-én vette kézhez az indítványozó képviselője, a panaszt pedig 2020. június 2-án adták be az elsőfokú bíróságon. A Kúria felülvizsgálati jogkörben hozott ítélete alkotmányjogi panasszal támadható, az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, és a folyamatban volt per felpereseként érintettnek minősül. Az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítja.
- [10] Bár az indítványnak az EJE 8. cikk (1) bekezdésének és 13. cikkének sérelmére utaló része nem tekinthető önálló indítványi elemnek, megjegyzi az Alkotmánybíróság azt is, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja alapján eleve kizárólag jogszabály és nem bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének a vizsgálata kérhető, tehát az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára {legutóbb például: 3024/2021. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [11] Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit egyebekben teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait (az indítványozó szerint a Kúria az indokolási kötelezettség megsértésével és a jogi normák figyelmen kívül hagyásával utasította el a keresetet); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést (a Kúria Pfv.IV.21.626/2018/5. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés

miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria ítéletének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.

- [12] 2.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [13] Az Abtv. 29. §-ában írt első feltételt illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van a szóban forgó alaptörvényi rendelkezések – az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően [lásd például: 3067/2021. (II. 24.) AB határozat, 3214/2020. (VI. 19.) AB határozat és 3046/2019. (III. 14.) AB határozat]. Jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [14] A második – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Egyrészt megállapítható, hogy az indítványozó nagyszülői kapcsolattartás iránti kérelmét a hatóság jogerősen elutasította, az alkotmányjogi panasz eljárás alapjául viszont nem ez az ügy szolgált: a támadott kúriai ítélet késedelmes ügyintézés által okozott személyiségi jogi jogsértés és sérelemdíj iránt indított perben született. Ezzel kapcsolatban a „családi szálak szétszakadására” vonatkozó indítványozói érvelés nem értelmezhető, hiszen a Kúria ítélete nem a családtagok közötti kapcsolattartás kérdésében született, azt nem döntötte el. Következésképpen az ítélettel összefüggésben a magán- és családi élethez való jog mint alapjog [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés] sérelmének lehetőségét felvető aggály nem merül fel.
- [15] Az indokolt bírói döntéshez való jog mint a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] részjogosítványát illetően megállapítható, hogy az indítványozó hivatkozásával ellentétben a Kúria részletesen bemutatta döntése indokait. Egyrészt azt, hogy miért nem tartotta megállapíthatónak a magán- és családi élet sérelmét pusztán az eljárás elhúzódása miatt, másrészt azt is, hogy milyen eljárásjogi akadály volt a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme vizsgálatának (a Kúria döntése az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinthette).
- [16] Ezzel összefüggésben jelen ügyben is hangsúlyozni kell, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [17] Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek és magára nézve sérelmesnek tartja, a fentebb idézett állandó gyakorlat szerint nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányosági kérdésnek. Mindezek alapján megállapítható, hogy az indítványba foglaltak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem vetik fel.
- [18] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát indokolná.

- [19] 3. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem teljesíti az Abtv. 29. §-ban írt befogadási kritériumokat, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. április 27.

*Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett*

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1033/2020.

